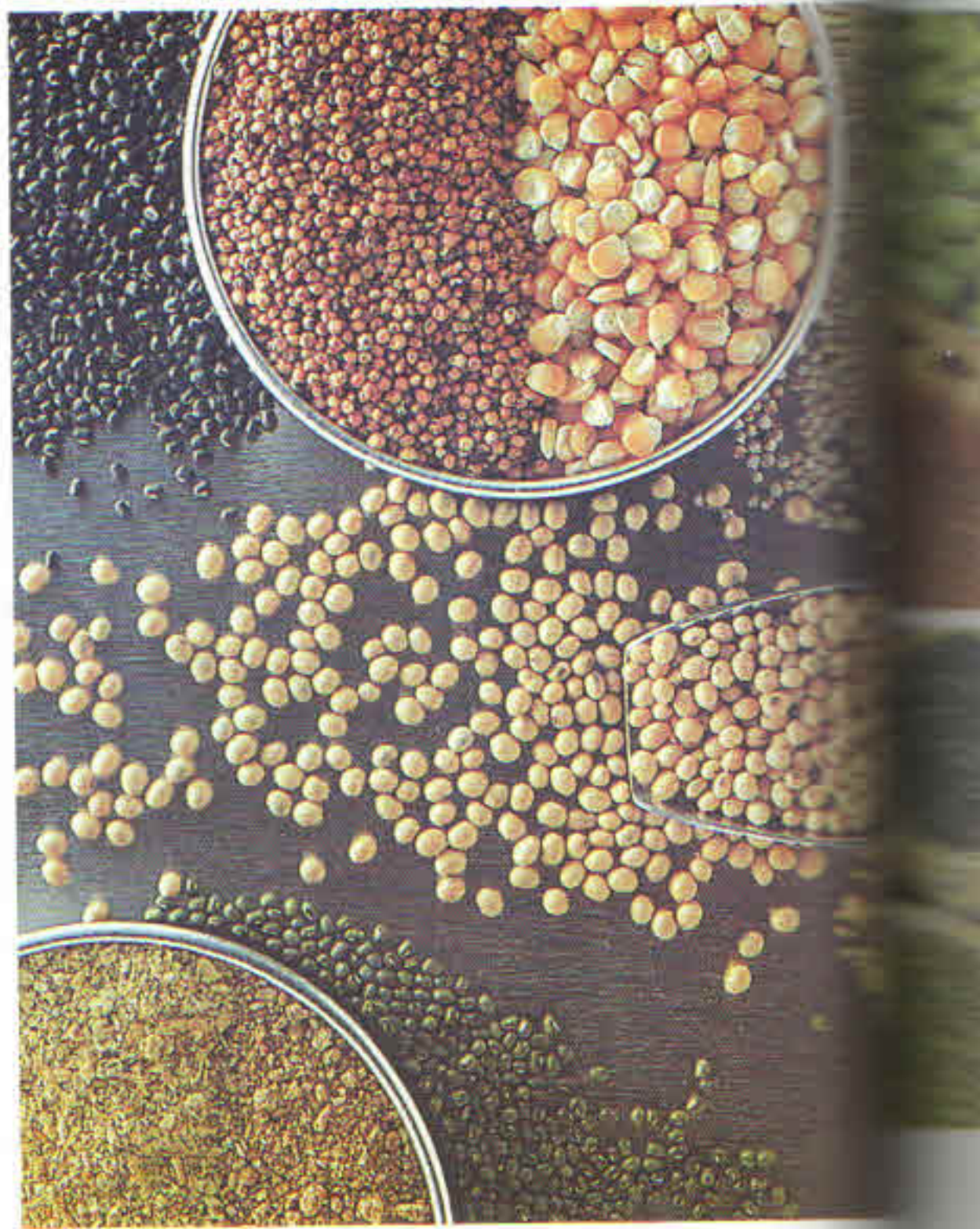

เมล็ดพันธุ์พืชถือเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อคุณภาพและปริมาณผลผลิต ดังนั้นประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐฯ ญี่ปุ่น เป็นต้น จึงให้ความสำคัญกับธุรกิจเมล็ดพันธุ์ โดยเน้นการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาเพื่อการปรับปรุงคุณภาพเมล็ดพันธุ์อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามธุรกิจเมล็ดพันธุ์ในประเทศที่พัฒนาแล้วมีอุปสรรคในเรื่องค่าจ้างแรงงานและเนื้อที่ที่จะใช้ในการปลูกเพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ ดังนั้นแนวโน้มของธุรกิจเมล็ดพันธุ์จึงเริ่มย้ายฐานการผลิตมายังประเทศกำลังพัฒนา ในกรณีของไทยนั้นก็มีศักยภาพที่จะพัฒนาสู่การเป็นศูนย์กลางธุรกิจเมล็ดพันธุ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะนอกจากจะมีผู้เชี่ยวชาญด้านการปรับปรุงพันธุ์พืช โดยเฉพาะในกลุ่มพืชผัก พืชไร่และไม้ดอก ซึ่งทำการวิจัยและพัฒนาสายพันธุ์พืชอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังมีความพร้อมในเรื่องของสภาพอากาศ เทคโนโลยีการผลิต รวมทั้งมีมาตรการตรวจสอบรับรองคุณภาพที่ได้มาตรฐานซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากล และมีระบบขนส่งที่สะดวกรวดเร็วด้วย อย่างไรก็ตามปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่เป็นอุปสรรคในการที่ไทยจะก้าวขึ้นไปเป็นประเทศศูนย์กลางการผลิตและกระจายเมล็ดพันธุ์ในภูมิภาคนี้คือ การสร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนในธุรกิจเมล็ดพันธุ์ไทย เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาเกี่ยวกับคารยโมยเมล็ดพันธุ์ ทำให้ผู้ประกอบการในธุรกิจเมล็ดพันธุ์เริ่มหันไปลงทุนในประเทศอื่นๆ ซึ่งประเทศที่จะเป็นคู่แข่งสำคัญของไทย คือ จีน อินเดีย อินโดนีเซีย เวียดนามและพม่า

สร้างรายได้จากการรับจ้างเพาะเมล็ดพืช

สมาคมการค้าเมล็ดพันธุ์ไทย รายงานว่าปัจจุบันในไทยมีบริษัทที่จดทะเบียนขออนุญาตทำธุรกิจจำหน่าย

ศักยภาพเมล็ดพันธุ์ไทย

เมล็ดพันธุ์ประมาณ 200 ราย แยกเป็นบริษัทผู้ส่งออกราว 60 ราย บริษัทนำเข้าประมาณ 70 ราย บริษัทที่ทำการผลิตปรับปรุงสายพันธุ์ไม่เกิน 20 ราย โดยบริษัทที่เป็นรายใหญ่ๆ เช่น บริษัทเจียไต่ จำกัด บริษัท East West Seed จำกัด บริษัท เพื่อนเกษตร จำกัด บริษัทโนวาติส จำกัด บริษัท ที เอส เอ จำกัด บริษัทแข่ง เอียง ฮวด จำกัด บริษัท เจีย กวาง เติ้ง จำกัด เป็นต้น ภาวะการแข่งขันในธุรกิจเมล็ดพันธุ์ค่อนข้างรุนแรง โดยเฉพาะในกลุ่มบริษัทผู้ปรับปรุงสายพันธุ์เพื่อจำหน่ายเนื่องจากต้องอาศัยระยะเวลานานในการวิจัยและพัฒนาพันธุ์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

ในอดีตครัวเรือนเกษตรกรจะคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ดีไว้ทำพันธุ์ (HomeSafe Seed) ซึ่งมีข้อดีในเรื่องของความหลากหลายทางพันธุกรรม

มูลค่าการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ในปี 2548 อยู่ที่ประมาณ 430 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เมื่อเทียบกับปี 2547 แล้วลดลงร้อยละ 26.2 เนื่องจากปัญหาค้าแล้งทำให้ผู้ประกอบการต้องลดการนำเข้าลง ทั้งนี้เพื่อลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นเมื่อปริมาณผลผลิตไม่เป็นที่ไปตามเป้าหมาย
เมล็ดพันธุ์ที่นำเข้าร้อยละ 83.0 เป็นเมล็ดพันธุ์พริกไทยเมล็ดพันธุ์พริกที่นำเข้ามากที่สุดแก่ กะหล่ำปลี พริก คะน้า พริกภาคขาว พริกภาคหัว กะหล่ำดอก พริกภาคกวางตุ้ง และพริก

วิธีการนี้เหมาะกับการทำเกษตรขนาด เล็กระดับครัวเรือนเท่านั้น ปัจจุบันผู้ ประกอบการในธุรกิจเมล็ดพันธุ์ของไทย สามารถวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืชได้ หลายชนิด เช่น ข้าว, ข้าวโพด, ถั่วเหลือง, ถั่วลิสง, ถั่วเขียว, ฝ้าย, กา เป็นต้น ในขณะที่เมล็ดพันธุ์ผักเกือบทั้งหมดนำเข้าจากต่างประเทศเพราะไทยไม่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ผักในระดับสายพันธุ์พ่อ/แม่ (F-1 Hybrid) หรือที่เรียกกัน ว่าเมล็ดพันธุ์หลัก (Foundation Seed) ได้เอง เนื่องจากประเทศเจ้าของเมล็ดพันธุ์ จะสงวนสิทธิ์ในการขยายพันธุ์เอาไว้ ทางออกที่จะสร้างรายได้เข้าประเทศจาก ธุรกิจเกษตรประเภทนี้คือ การรับสายพันธุ์พ่อ/แม่จากบริษัทประเทศผู้ผลิตสาย

พันธุ์มาเพาะเป็นพันธุ์ขยาย (Stock Seed) ในไทย โดยส่งนักวิชาการไป ศึกษาวิธีการเพาะพันธุ์ การดูแลรักษา รวมทั้งการผสมพันธุ์ ส่วนเมล็ดพันธุ์ที่ได้มาจะนำไปกระจายให้กับเกษตรกรเพาะปลูกตามวิธีการที่นัก วิชาการแนะนำเมื่อผลผลิตออก แล้วจะรับซื้อเมล็ดพันธุ์คืนเพื่อส่งกลับ ไปยังเจ้าของสิทธิบัตรอีกครั้งก่อนจะจัดส่งจำหน่ายทั่วโลกในลักษณะ เมล็ดพันธุ์จำหน่าย (Certified Seed)

มูลค่าการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ไทย ปีละ 500 ล้านบาท

มูลค่าการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ของไทยเฉลี่ยแต่ละปีอยู่ที่ระดับ ประมาณ 500 ล้านบาท ในขณะที่มูลค่าการส่งออกเฉลี่ยอยู่ในระดับ 1,000 ล้านบาท ซึ่งเท่ากับว่าไทยเกินดุลการค้าเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยปีละ 500 ล้านบาท สาเหตุที่ไทยได้ดุลการค้าเมล็ดพันธุ์มาจากการนำเข้าเมล็ดพันธุ์หลักและ ส่งออกเมล็ดพันธุ์ขยาย ซึ่งราคาจะสูงกว่าเมื่อการนำเข้ามาก อย่างไรก็ตามตลาดเมล็ดพันธุ์ในเมืองไทยถือว่ายังเล็กมากเมื่อเทียบกับมูลค่า การค้าเมล็ดพันธุ์ของตลาดโลกที่สูงถึงปีละ 120,000 ล้านบาท (ประมาณ 3,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ)

เข้ามาขายในไทย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าประเทศเหล่านี้ก้าวขึ้นมาเป็นทางเลือกของบริษัทค้าเมล็ดพันธุ์ในตลาดโลกที่จะเป็นศูนย์กลางธุรกิจเพาะและกระจายเมล็ดพันธุ์ซึ่งเมื่อพิจารณาการส่งออกเมล็ดพันธุ์ในตลาดโลกแล้วจีนนับว่าเป็นประเทศที่เป็นคู่แข่งที่น่ากลัวของไทย เนื่องจากในปัจจุบันถ้าพิจารณาเฉพาะประเทศในเอเชียโดยไม่นับรวมญี่ปุ่นแล้ว มูลค่าการส่งออกเมล็ดพันธุ์จากจีนนั้นนับเป็นอันดับหนึ่ง ในขณะที่ไทยตามมาเป็นอันดับสอง ส่วนอินเดียก็นับว่าเป็นคู่แข่งที่กำลังมาแรง แม้ว่าในปัจจุบันจะอยู่ในอันดับที่ 26 ของมูลค่าการส่งออกเมล็ดพันธุ์ของโลก เนื่องจากมีนักลงทุนต่างประเทศเข้าไปลงทุนในธุรกิจเมล็ดพันธุ์เป็นจำนวนมาก โดยอาศัยความได้เปรียบในเรื่องค่าจ้างแรงงานและปริมาณเนื้อที่ที่จะใช้ในการเพาะปลูก รวมถึงความอุดมสมบูรณ์และความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อธุรกิจเมล็ดพันธุ์

แนวทางในการแก้ปัญหาสำหรับผู้ประกอบการในธุรกิจเมล็ดพันธุ์เร่งให้รัฐบาลผลักดันกฎหมายลูกในพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืชเพื่อคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ให้ออกมาใช้ในทางปฏิบัติให้เร็วที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ค้าทั้งไทยและต่างประเทศเกิดความมั่นใจเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองเมล็ดพันธุ์ของไทย โดยภาครัฐควรให้อำนาจแก่เอกชนในการบริหารจัดการทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยไม่เกี่ยวข้องกับส่วนพันธุกรรม (DNA) หากเปิดทางให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบและกำกับดูแลกันเอง น่าจะเป็นวิธีการคุ้มครองผลประโยชน์ของผู้ประกอบการได้มากกว่าปัจจุบัน เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองเมล็ดพันธุ์จะดูแลเฉพาะ "กลุ่มเมล็ดพันธุ์ลูกผสม" เท่านั้น ดังนั้นจึงเกิดปัญหาการขโมยพ่อ/แม่พันธุ์เพื่อนำไปผลิตเมล็ดพันธุ์ใหม่ก่อนนำไปจดทะเบียนซึ่งที่ผ่านมาบริษัทเจ้าของเมล็ดพันธุ์ที่แจ้งความดำเนินคดีกับผู้ขโมยเมล็ดพันธุ์ต้องมีขั้นตอนการพิสูจน์ความผิดโดยนำเมล็ดพันธุ์ไปทดสอบความงอกและความบริสุทธิ์ทางกายภาพเท่านั้น (ซึ่งรัฐบาลอยู่ในระหว่างการแก้ไขปัญหานี้โดยการออกกฎหมายการขึ้นทะเบียนเมล็ดพันธุ์ โดยกฎหมายนี้อยู่ในระหว่างการพิจารณาอย่างเร่งด่วน)

มูลค่าการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ของไทย

: ล้านบาท

	2544	2545	2546	2547	ม.ค./ก.ย. 2547	ม.ค./ก.ย. 2548
พืชไร่และหญ้า	120.30	12.23	27.31	141.02	135.72	20.85
ไม้ดอก	7.84	4.32	8.30	12.43	10.30	10.57
ผัก	264.94	272.82	361.91	350.07	254.73	253.18
อื่นๆ	14.84	22.72	12.57	29.20	24.39	20.40
รวม	407.91	312.12	404.08	582.72	425.14	305.00

ที่มา กรมศุลกากร

มูลค่าการส่งออกเมล็ดพันธุ์ของไทย

ล้านบาท

	2544	2545	2546	2547	มูลค่าปี 2547	มูลค่าปี 2548
พืชไร่และหญ้า	20.61	21.84	11.59	2.56	1.05	10.36
ไม้ดอก	5.30		2.48	6.07	5.00	6.03
ผัก	790.04	740.13	926.06	991.72	840.47	865.91
อื่นๆ	164.02	83.95	65.73	70.24	64.88	95.89
รวม	979.97	845.92	1,005.86	1,070.59	911.40	978.19

ที่มา กรมศุลกากร

มูลค่าการส่งออกเมล็ดพันธุ์ ในตลาดโลก

ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

	2545	2546	2547	แหล่งส่งออกไปยัง
พืชไร่และหญ้า	600.13	695.22	851.07	สหรัฐฯ แคนาดา เม็กซิโก บราซิล ออสเตรเลีย เยอรมนี (จีนอันดับที่ 13 อินเดียอันดับที่ 25 มาเลเซียอันดับที่ 38 ไทยอันดับที่ 43)
ไม้ดอก	198.99	215.08	221.32	สหรัฐฯ แคนาดา เยอรมนี ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อิตาลี (จีนอันดับที่ 10 อินเดียอันดับที่ 14 ศรีลังกาอันดับที่ 17 ไต้หวันอันดับที่ 18 อินโดนีเซียอันดับที่ 21 ไทยอันดับที่ 34)
ผัก	1,107.28	1,309.26	1,559.23	แคนาดา สหรัฐฯ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น อิตาลี อิตาลี เม็กซิโก (จีนอันดับที่ 9 ไทยอันดับที่ 11 อินเดียอันดับที่ 18)
อื่นๆ	471.82	650.98	706.00	สหรัฐฯ แคนาดา เม็กซิโก ฝรั่งเศส อิตาลี (จีนอันดับที่ 9 อินเดียอันดับที่ 12 ไทยอันดับที่ 23)
รวม	2,378.22	2,870.54	3,337.62	แคนาดา สหรัฐฯ เยอรมนี ฝรั่งเศส เม็กซิโก (จีนอันดับที่ 14 ไทยอันดับที่ 18 อินเดียอันดับที่ 26)

ที่มา Global Trade Atlas Navigator